

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

On üçüncü İçtima

28 . III . 1337 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	262:263	Karakılıse muhacirlerinin Kadınhanı Ka-	
2. — Azayi kiram muamelâtı	264	zasında iskân edilmelerine dair tahriri	263
1. — Lâzistan Mebusu Doktor Abidin		3. — Konya Mebusu Vehbi Efendi ile	
Beyin fahriyen çalışmak üzere Garp Cep-		arkadaşlarının, cephelerde harb devam	
hesi Kumandanlığı emrine izamı için mü-		ederken kahvelerdeki oyunlarla gayri-	
saade verilmesine dair Müdafaa-i Milliye		ahlâki tiyatro ve sair lâbiyatın devamı	
Vekâleti tezkeresi	264	caiz olmadığından menedilmelerine dair	
3. — Lâyhalar	263	tahriri	270
1. — Gümrük Tarifesi'nin tadiline dair		6. — Sualler	264
kanun lâyihası	263	1. — Dersim Mebusu Abdülhak Tefvik	
4. — Teklifler	263,264	Beyin, hâkimi münferid teşkilâtından Der-	
1. — Muş Mebusu Abdülgani Beyin,		sim Livasının mahrum bırakılması sebebi-	
kumarın men'ine dair teklifi kanunisi		nin bildirilmesine dair Adliye Vekâletin-	
(2/261)	263	den sual tahriri	264
2. — Saruhan Mebusu Refik Şevket		7. — Mazbatalar	264
Beyin, mehakim ve hükkâm hakkında		1. — İzmit Mebusu Hamdi Namık Be-	
teklifi kanunisi (2/259)	263	ysin, Kanunu Cezanın 117 nci maddesinin	
3. — Bursa Mebusu Operatör Emin		tadili hakkında teklifi kanunisi ve Adliye	
Beyin, kıptilerin iskânı hakkında teklifi		Encümeni mazbatası (2/170)	264
kanunisi (2/260)	264	2. — Yozgad Mebusu Feyyaz Âli Be-	
5. — Tahrirler	263,270	ysin, evvelce Diyanı Harbi Örfi tarafından	
1. — Aydın Mebusu Esat Efendi ile		tevkif edilmiş olan eşhasın tahliye edil-	
rûfekaşının, Yarangüme - Muğla tarikinin		melerine dair tahriri ve Adliye Encümeni	
turuku umumiye meyanına ithali hakkında		mazbatası	264:265
tahriri	263	3. — Düşman tarafına firarından do-	
2. — Van Mebusu Hasan Sıddık Beyin,		layı gıyaben idama mahkûm edilmiş olan	
Haymana Kazasında bulunan Van ve		zâbitvekili Münir Feyzi efendi hakkında-	
		ki hükmün tasdikına dair İcra Vekilleri	

Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni
mazbatası 265:266

4. — Eskişehir İstiklâl Mahkemesince
altı ay hapse mahkûm edilmiş olan kı-
demli yüzbaşı Necati Bey tarafından veril-
miş olan af istidasının reddine dair Ad-
liye Encümeni mazbatası 265

5. — Eskişehir'in Büyükdere Kariye-
sinden Mustafa Çavuş ile Durmuş Ağa-
nın affedilmelerine dair Eskişehir Mah-
kemesinden mevrit tezkere ve Adliye En-
cümenei mazbatası 266:269

6. — Erzurum Mebusu Hüseyin Avni

Beyin, Askerî levazım idarelerinin lâğvı
hakkında teklifi kanunisni ve Müdafaai
Milliye Encümeni mazbatası (2/194) 269

8. — Müzakere edilen maddeler 270

1. — Gümüşane Mebusu Hasan Fehmi
Beyin, ziynet eşyasının men'i dühulli
hakkındaki teklifi kanunisi ve Lâyiha,
İktisat ve Müvazenei Maliye Encümen-
leri mazbataları (2/137) ve Bursa Mebusu
Operatör Emin Beyin, ziynet eşyasından
İthalât Resmi alınması hakkında teklifi
kanunisi ve Muvazenei Maliye Encümeni
mazbatası (2/199) 270:275

BİRİNCİ CELSE

Aaçılma saati : 2,30 sonra

REİS — Reisisani Doktor Adnan Beyefendi

KATİPLER : Ziya Hurşit B. (Lâzistan), Haydar B. (Kütahya)

REİS — Ekseriyet hâsıl oldu efendim. Cel-
seyi açıyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

(Ziya Hurşit Bey tarafından zaptı sabık hu-
lâsası okundu.)

1. — ZAPTİ SABİK HULÂSASI

Birinci Celse

Doktor Adnan Bey Efendinin tahtı riyaset-
lerinde biliğtime zaptı sabık hulâsası kıraat ve
tashihan kabul olundu.

Ergani Mebusu Emin Beyin, Palu - Kiği ta-
rikının tamirine dair takriri Nafia Vekâletine,
mebuslukla dâvavekilliğinin içtima edip etme-
mesine dair Adliye Encümeni mazbatası eski
havale mucibince Kanunu Esasi Encümenine,
hiyaneti vataniye ile mahkûm Casım hakkındaki
Adliye Encümeni mazbatası kabul olunarak
Adliye Vekâletine, kihritlerden fazla resim alın-
mamasına dair Abdülkadir Kemali Beyin sual
takriri Maliye Vekâletine, Muş Mebusu Hacı
Ahmet Hamdi Beyle rüfekasının Muş - Siird ve
sair livalara maarif müdürleri tâyini esbabına
dair istizah takriri Maarif Vekâletine, Refik

Şevket Beyin 1327 senesinde neşet eden ihtiyat
zâbitlerine dair teklifi kanunisi Lâyiha Encü-
menine havale olundu.

Yahya Galib Beyin hâkimi münferit hakkın-
da Adliye Vekâletinden sual takririne Vekil
Beyefendi tarafından verilen izahat kâfi gö-
rüldü. Bilâhara Nusret Efendi tarafından or-
dularımızın muzafferiyeti için kürsiden bir dua
kıraet olunarak, mahrukat hakkındaki kanunun
müzakeresine geçildi: Birinci, üçüncü ve dör-
düncü maddeleri tadilen, diğer maddeleri aynen
ve heyeti umumiyesi bir ret ve dört müstenkife
karşı 167 rey ile kabul olunarak Celse tatil
olundu.

İkinci Celse

Doktor Adnan Beyefendinin tahtı riyasetle-
rinde bilinikat Maarif Vekâletinden olan isti-

zah takririnin bu hafta zarfındaki diğer içtimalardan birisine tehiri tensip olunarak ziynet eşyasının men'i dühulü hakkındaki teklifin müzakeresine geçilip eşya listesinin 315 nci maddesine kadar kısmı kabul ve Pazartesi günü içtima edilmek üzere saat 5,45 te Celseye nihayet verildi.

28.3.1337

Reisisani Kâtip Kâtip
Dr. Adnan Ziya Hürşit Feyyaz Âli

REİS — Zaptı sabık hakkında söz isteyen

var mı? (Kabul sesleri). Zaptı sabık kabul edildi.

Düşman karşısında çarpışan mühterem mücahitlerimiz için Kayseri Mebusu Âlim Efendi tarafından teberrüken bir dua edilmesi teklif olunuyor.

(Kayseri Mebusu Âlim Efendi tarafından belîğ bir dua kıraat edilerek kaimen istima olundu.)

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Reis Beyefendi, bendeniz bu duadan sonra Meclisin beş dakika tatil edilmesini teklif ediyorum.

3. — LÂYİHALAR

1. — *Gümrük Tarifesi'nin tadiline dair kanun lâyihası*

REİS — Efendim, evrakı varideye geçiyo-

ruz : Gümrük Tarifesi hakkında Heyeti Vekileden mevрут lâyiha kanunîye var, Rûsumat ve Kavanini Maliye Encümenine gönderiyoruz.

4. — TEKLİFLER

1. — *Muş Mebusu Abdülgani Beyin, kumarın men'ine dair teklifi kanunisi (2/261)*

REİS — Muş Mebusu Abdülgani Beyin, kumarın men'ine dair bir teklifi kanunisi var, Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

MUSTAFA B. (Tokat) — Kumar zaten memnu efendim.

2. — *Saruhan Mebusu Refik Şevket Beyin, mehakim ve hükkâm hakkında teklifi kanunisi (2/259)*

REİS — Saruhan Mebusu Refik Şevket Beyin, mehakim ve hükkâm hakkında bir teklifi vardır.

ŞEVKET B. (Sinob) — Efendim, Adliye Encümeninde ona dair diğer bir teklif vardır. Onunla birleştirilmek üzere oraya gönderilsin.

REİS — Adliye Encümenine gönderilmesi muvafık mı? (Muvafık sesleri). Diğerleriyle birleştirilmek üzere Adliye Encümenine gönderiyoruz.

5. — TAKRİRLER

1. — *Aydın Mebusu Esat Efendi ile rüfeka-
nın, Yarangüme - Muğla tarikının truku
mumiye meyanına ithali hakkında takriri*

REİS — Aydın Mebusu Esat Efendi ile rüfeka-
sının, Yarangüme - Muğla tarikının truku
mumiye meyanına ithaline dair bir teklifi
kanunisi vardır. Lâyiha Encümenine gönderi-
yoruz. [1]

2. — *Van Mebusu Hasan Sıddık Beyin, Hay-*

*mana Kazasında bulunan Van ve Karakilise
muhacirlerinin Kadınhan Kazasında iskân edil-
melerine dair takriri*

REİS — Haymana Kazasında bulunan Van
ve Karakilise muhacirlerinin Kadınhan Kaza-
sında iskân edilmelerine dair Van Mebusu Ha-
san Beyin takriri vardır. Dahiliye Vekâletine
gönderiyoruz.

HASAN SİDDİK B. (Van) — Müstaceliyetle
olsun efendim.

REİS — Sual şeklinde değildir, temenni ma-
hiyetinde. Tasviben gönderiyoruz. (Temenni-
dir, muvafık sesleri).

[1] *Bunun bir takrir olup Nafia Vekâletine
avale edilmiş olduğu bu cildin 18 nci içtiman-
aki kayıttan anlaşılmaktadır.*

6. — SUALLER

1. — *Dersim Mebusu Abdülhak Tevfik Beyin, hâkimi münferit teşkilâtından Dersim Lîvasının mahrum bırakılması sebebinin bildirilmesine dair Adliye Vekâletinden sual takriri*

REİS — Dersim Mebusu Abdülhak Tevfik Beyin, hâkimi münferit teşkilâtından Dersim Lîvasının mahrum bırakılması sebebinin Adliye Vekâletinden sual edilmesine dair takriri var.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim, arkadaşlarımdan istirham ediyorum. Muharebe-

nin neticesine kadar sualler ve istizahlardan vazgeçsinler.

HÜSEYİN AVNÎ B. (Erzurum) — Her kes vazifesini yapar. Asker de muharebesini yapar.

REİS — Bunu da Adliye Vekâletine gönderiyoruz.

3. — *Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin, kıptilerin iskânına dair teklifi kanunisi (2/260)*

REİS — Operatör Emin Beyin, kıptilerin iskânı hakkında bir teklifi kanunisi vardır. Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

2. — AZAYİ KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Lâzistan Mebusu Doktor Abidin Beyin, fahriyen çalışmak üzere Garp Cephesi Kumandanlığı emrine izamı için müsaade verilmesine dair Müdafaai Milliye Vekâleti tezkeresi*

REİS — Müdafaai Milliye Vekâletinin bir tezkeresi var, okunacak.

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine
Türkiye Büyük Millet Meclisi Âzasından
Lâzistan Mebusu Doktor Abidin Beyin sıhhiye

bölüğü ve seyyar hastane sevk ve idaresindeki iktidar ve ehliyetine binaen cephelede fahriyen ifayı hizmet arzusunda bulunduğu cihetle mumaileyhin Garp Cephesi emrine muvakkaten izamına müsaade devletleri arz ve istirham olunur efendim.

Müdafaai Milliye Vekili
Fevzi

REİS — Tensip buyuruluyor mu efendim? (Muvafık sesleri). Muvafık görüldü efendim.

7. — MAZBATALAR

1. — *İzmit Mebusu Hamdi Namık Beyin, Kanunu Cezanın 117 nci maddesinin tadili hakkında teklifi kanunisi ve Adliye Encümeni mazbatası (2/170)*

REİS — İzmit Mebusu Hamdi Beyin, Kanunu Cezanın 117 nci maddesinin tadiline dair teklifinin reddine dair Adliye Encümeni mazbatası var, okunacaktır :

Adliye Encümeni mazbatası

İzmit Mebusu Hamdi Beyin, Kanunu Cezanın mahpus kaçırmaya mütedair olan yüz on yedinci maddesinin tadili hakkındaki 17 Kânunuevvel 1337 tarihli teklifi kanunisi Encümenimizce tetkik ve mütalâa olundu.

Maddei mezkûrede tâyin olunan ceza haddi kifayede görülmekle teklifi mezkûrun reddi ittifakla bittensip tasdikı Heyeti Umumiye teklif olunur.

Reis
Erzurum
Celâleddin Arif

Mazbata Muharriri
Sinob
Mehmet Şevket

Kâtip	Âza	Âza
Kengırı	Kırşehir	Sinob
Neşet Nâzım	Müfit	Hakkı Hâmi
Âza		Âza
Kastamonu		İçel
Abdülkadir Kemali		Ali Haydar
Âza		Âza
Antalya		Niğde
Halil İbrahim		Mustafa Hilmi

REİS — Muvafık mı efendim? (Muvafık sesleri). Kabul edenler ellerini kaldırsın. Kabul edildi.

2. — *Yozgad Mebusu Feyyaz Âli Beyin, evvelce Divanı Harbi Örfi tarafından tevkif edilmiş olan eşhasın tahliye edilmelerine dair takriiri ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Yozgad Mebusu Feyyaz Âli Beyin, Divanı Harbce mahkûm edilen eşhas hakkındaki takririne dair Adliye Encümeni mazbatası var, okunacaktır :

Adliye Encümeni mazbatası

Yozgad Divanı Harbince mahkûm bâzı eşhasın evraklarıyla maan İstiklâl Mahkemesine devri takarrür ettiği halde evraklarının bulunamadığı hasebiyle haklarında tâyini muamele kaabil olmadığından ve bunlar haklarındaki hükümler Büyük Millet Meclisince keensilemyekûn addolunmakla Divanı harblerce tasatır kılınan tevkif müzekkerelerinin de hükmü kalmadığından merkurunun tahliyeleri esbabının istikmaline mütedair Yozgad Mebusu Feyyaz Âli Beyin 22 Şubat 1337 tarihli takriri Encümenimize havale olunmakla tetkik ve mütalâa olundu. Berayı istizah madde Encümene celbolunan sahibi takrir Feyyaz Âli Bey eşhası merkumeye ait evrak ahiren bulunmuş ve İstiklâl Mahkemesine tevdi kılınmış olduğunu beyan etmekle artık Encümenince bir muamele ifasına lüzum kalmadığı ittifakla bittensip tasdikı Heyeti Umumiyyeye teklif olunur.

Reis	Mazbata Muharriri	Kâtip
Erzurum	Sinob	Kengiri
Celâlettin Arif	Mehmet Şevket	Neşet Nâzım
Âza	Âza	Âza
Kırşehir	Sinob	Kastamonu
Müfit	Hakkı Hami	Abdülkadir Kemali
Âza	Âza	Âza
İçel	Niğde	Antalya
Ali Haydar	Mustafa Hilmi	Halil İbrahim

3. — *Düşman tarafına firarından dolayı gıyaben idama mahkûm edilmiş olan Zâbitvekili Münir Feyzi Efendi hakkındaki hükmün tasdikına dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — İdama mahkûm edilen Zâbitvekili Münir Efendi hakkında Adliye Encümeni mazbatası var.

Adliye Encümeni mazbatası

Miri esliha fûruhtu ve düşman tarafına firar maddelerinden dolayı maznunaaleyh olan 18 nei Otomobil Kolu Kumandanı Zâbitvekili Münir Feyzi Efendinin gıyaben idamına dair Diyarbekir'de müteşekkıl (4) numaralı Zâbitan Divanı Harbinin 14 Şubat 1337 tarihli ilâmı ile evrakı müteferriası Heyeti Vekilenin 22 minh tarih 686 numaralı Kararnamesi ile tevdi kılındığından encümenimizce tetkik ve mütalâa olundu.

Hükmü mezkûr gıyaben ita olunmuş ve mah-

kûmüaleyhin derdesti halinde vicahen tekriri muhakemesiyle Divanı Temyizi Askerice badet-tetkik tasdika iktiran etmesi lâzımgelen mesaili einaiyeden bulunmuş olmakla encümenince şimdiden bir karar ittihazına mahal olmadığı tezekkür olunarak tasdikı Heyeti Umumiyyeye teklif olunur.

16 Mart 1337

Reis	Mazbata Muharriri	Kâtip
Erzurum	Sinob	Kengiri
Celâlettin Arif	Mehmet Şevket	Neşet Nâzım
Âza	Âza	Âza
Sinobb	Kastamonu	Kırşehir
Hakkı Hâmi	Abdülkadir Kemali	Müfit
Âza	Âza	Âza
İçel	Antalya	Niğde
Ali Haydar	Halil İbrahim	Mustafa Hilmi

REİS — Kabul buyuranlar ellerini kaldırsın. Kabul edildi efendim.

4 — *Eskişehir İstiklâl Mahkemesince altı ay hapse mahkûm edilmiş olan Kıdemli Yüzbaşı Necati Bey tarafından verilmiş olan af istidasının reddine dair Adliye Encümeni mazbatası*

Adliye Encümeni mazbatası

Kuvayı Seyyare Kumandanlığının Eskişehir İrtibat Zâbiti Kıdemli Yüzbaşı Necati Bey tarafından mûta 29 Kânunusani 1337 tarihli istidada Eskişehir İstiklâl Mahkemesince âdi darp maddesinden dolayı altı ay hapis cezasına mahkûm olduğu ve müddeti mahkûmiyetini ikmal eylemek üzere hapsedildiği cihetle af ve tecili istirham kılınmış ve mezkûr istida encümenimize havale olunmuş olmakla mahkemei mezkûreden edilen istilâma vürut eden cevapla birlikte tetkik ve mütalâa olundu. Mumaileyhin mahkûmiyeti âdi darptan neşet etmeyip Eskişehir'de lokantacılık ve tiyatroculukla iştigal eden Salim Efendiye bilmüracaa misafirlerine ziyafet vereceğinden bahsile işbu ziyafette ailesinin ve kerimelerinin hizmet etmelerini teklif etmesine karşı ruyi rıza ve muvafakat göstermiyen mumaileyh Salim Efendiye tehdit ve Eskişehir'de çarşı polis karakoluna celp ve darbettiği ikrarı ve ve şahadat ile sabit olmasından nâşi nüfuzü memuriyetinden bilistifade hukuk ve haysiyeti Hükümeti kesre cüreti esbabı müşeddeden addolunarak Kanunu Cezanın 179 neu maddesine tevfikân altı mah müddetle hapsine hüküm

verildiği İstiklâl Mahkemesinden mevrut cevapname ve merbutu 8 Teşrinisani 1336 tarihli fıkrai hükmiye sureti münderecatından anlaşılmış ve af ve tecil hakkındaki istidası sayanı iltifat ve kabul görülemediğinden reddi ittifakla tensip olunarak tasdikı Heyeti Umumiye-ye teklif olunur.

23 Mart 1337

Reis	Mazbata Muharriri	Kâtip
Erzurum	Sinob	Kengiri
Celâlettin Arif	Mehmet Şevket	Neşet Nâzım
Âza	Âza	Âza
Kışehir	Saruhan	Sinob
Müfit	Refik Şevket	Hakkı Hâmi
Âza	Âza	
Nğde	Antalya	
Mustafa Hilmi	Hall İbrahim	

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim, Bu Necati, Kuvayı Seyyare Kumandanı İbrahim Beyin maiyetinde bulunan ve Yozgad'da icrayı feaat eden Necati Beydir ki, bu ceza azdır. (Hayır o değil sesleri).

Dr. FUAT B. (Bolu) — Bu Necati Bey ikmalî müddet etmeden hapisten çıkmış, burada geziyordu. Çarşıda gördüm. Nazarı dikkati celb ederim.

REİS — Müdafaai Milliye Vekilinin nazarı dikkatini celb ederiz.

HASİM B. (Çorum) — Hükümet vazifesini ifa etmeli, derdesti için oraya tebligat yapılsın.

REİS — Heyeti Vekilenin nazarı dikkatini celb ederiz Efendim. Asıl mazbata muvafık görülüyor mu efendim? (Ceza azdır sesleri). Mazbatayı kabul edenler lütfen ellerini kaldırın Kabul edildi.

5. — *Eskişehir'in Büyükdere Karyesinden Mustafa Çavuş ile Durmuş Ağanın affedilmelerine dair Eskişehir Mahkemesinden mevrut tezkere ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Eskişehir'in Büyükdere karyesinden Karapınaroglu Durmuş hakkında Adiye Encümeni mazbatası var.

Adliye Encümeni mazbatası

İhrak maddesinden dolayı maznunaaleyh olan Eskişehir'in Büyükdere Karyesinden Karapınaroglu Durmuş Ağa ve Refik Mustafa Çavuşun aflarına dair Eskişehir İstiklâl Mahkeme-

si namına Antalya Mebusu Rasih Efendi imzalı 22 Şubat 1337 tarihli takrir ve merbutu istida ve Mahkemei Cinayet derkenarı encümenimize tevdi kılınmakla tetkik ve mütalâa olundu. Bunlardan Durmuş Ağanın Eskişehir Bidayet Ceza Mahkemesince on sene müddetle küreğe konulmasına gıyaben hüküm verildiği ve Mustafa Çavuşun muhakemesi rüyet olunmakta iken askere alınmasıyla hakkındaki takibatın tecili karargir olduğu mahkemei mezkûre derkenarından anlaşılmasına ve şu itibarla Durmuş Ağa hakkında vicahen tekriri muhakeme olunarak neticei hükme göre ifayı muamele olunması lâzımgelmesine ve İstiklâl Mahkemesi müzekkeresinde dahi keyfiyet İstiklâl mahkemelerinin dairei salâhiyeti dâhilindeki ceraimden ise de mehakimi mezkûre tatili faaliyet etmiş olduğundan ve halbuki Durmuş Ağa ve Mustafa Çavuşa isnadolanan ihrak fiil ve Müdafaai Milliye Kumandanı Ai Fuat Paşa tarafından verilen emri tahriri ve şifahi üzerine mücerret İngilizleri Eskişehir'den taretmek için kuvayı milliye celp ve cem'i gibi müdafaai vatan uğrunda ika edildiği cihetle esasen bir cürmü kanuni olmamakla işbu hareketlerinden dolayı merkuman haklarında takibat ve muhakeme icrası muvafıkî mâdelet ve maslahat olamayacağından her ikisinin de afları talep ve dermeyan kılınmasına binaen evveleminde meselei mezkûre hakkında tetkikatı takibiye bilicra neticei hâsıluya göre Meclise tevdi edilmek üzere bu baptaki evrakın Heyeti Vekileye tevdi ittifakla tensip olunarak tasdikı Heyeti Umumiye-ye teklif olunur.

17 Mart 1337

Reis Namına	Mazbata Muharriri	Kâtip
Kırşehir	Sinob	Kengiri
Müfit	Mehmet Şevket	Neşet Nâzım
Âza	Âza	Âza
Kastamonu	Saruhan	Sinob
Hini imzada	Refik Şevket	Hakkı Hâmi
bulunamadı.		
Âza	Âza	
Nğde	Antalya	
Mustafa Hilmi	Halil İbrahim	

(Anlıyamadık sesleri).

HASAN B. (Trabzon) — Mazbata anlaşılmıyor efendim.

REİS — Anlaşılmıyorsa ya bir daha okunur veya izahat verilir.

ŞEVKET B. (Sinob) — Efendim, Durmuş Ağa Müdafaa-i Milliye kumandanlarından iken, Eskişehir'de bulunan İngilizleri oradan defî ve taretmek için köylerden asker cemi ve celbine lüzum görülmüş. Durmuş Ağaya da Ali Fuat Paşa tarafından bir emir veriliyor. Emirde davete icabet etmeyenlerin hanesini yakın denmiş. Durmuş Ağa bir mahalle gidiyor. O mahalde iki kişi hakikaten o davete icabet etmiyor. Sonra emir veriliyor, evlerini yakın diye. Hanenin biri yakılıyor. Süleyman namında birisinin hanesi de yakılamıyor. Yani teşebbüs derecesinde kalıyor. Bunlar efendim. Adliyece işitiliyor. Adliye de, Durmuş Ağa hakkında alenen ve Mustafa çavuş hakkında da vicahen muhakeme cereyan ediyor. Fakat Mustafa Ağanın ciheti askeriye-den muhakemesi tecil ediliyor. Durmuş Ağa muhakemesi neticesinde on sene kürek cezasına mahkûm oluyor. Bu mesele efendim, İstiklâl mahkemesine aksediyor. Fakat İstiklâl mahkemesi de o zaman terki faaliyet etmiş bulunuyor. Bize gelen müzakerede : Bunlara isnadolunan fiil; cürüm değildir. Binaenaleyh bunların hakkında bir af ısdar edin, deniyor. Biz bunu Encümeni Adliyede uzun boylu düşündük, gerçi gıyaben hüküm mevcut ise de fakat gıyaben hükümler vicahen tekriri muhakemeyi intacettiği için bu Durmuş Ağanın da yeniden muhakemesi icra edilmedikçe, yani hüküm kesbi katiyet etmedikçe meydanda şayanı af hiçbir şey yok. Çünkü bunun işlediği cürüm müdür? Değil midir? Bunu nazarı dikkate alacağız. Cürüm olduğu takdirde tabii yine af edemeyiz. Meseleyi Heyeti Vekileye havale ediyoruz. Bu bapta tetkikatı lâzime icra etsin, eğer şayanı af bir mesele mevcutsa ondan sonra Meclise tevdi etsin. Mazbatanın münderecatı bundan ibarettir.

NEBİL Ef. (Karahisarî Sahip) — Bir sual sormaklığımıza müsaade buyurur musunuz?

ŞEVKET B. (Devamla) — Heyeti Vekile tetkikatı lâzimeyi icra edecek ve neticeyi bize bildirecektir. Çünkü evrakı tetkikiye noksandır, esas itibariyle.

NEBİL Ef. (Karahisarî Sahip) — Mahkemeden çıkmış bir hüküm vardır. Derdestinde muhakeme olmaklık esas kanunumuzda yani Kanunu Cezamızda mevcuttur.

ŞEVKET B. (Sinob) — Ö ciheti biz nazarı dikkate aldık.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Mevkuf var mı?

ŞEVKET B. — Durmuş Ağa mevkuftur efendim. Kendisi gelmiş teslimi nefsediyor ve vicahen muhakemesi icra edileceği için kendisinin tevkiği icab ediyor. Çünkü kendisi hâlâ esas itibariyle müttehemdir. Muhakemesi gıyaben geçmiştir. Malûmu âliniz gıyaben geçmiş muhakemeler derdesti halinde münfesihi addolunur. Yani henüz bunun hakkında bir hüküm mevcut değildir. (Affedilsin sesleri). Efendim, af değildir. Fakat buna isnadolunan fiil bir cürüm değilse ne yapılacak? Cürüm değilse neyi affedeceğiz Efendim, mesele buradadır.

MUSTAFA KEMAL B. (Ertuğrul) — Şu halde muhakemenin neticesine kadar bu adam mevkuf değil mi efendim?

REİS — Birer birer söyleyelim.

ŞEVKET B. (Sinob) — Efendim, senelerce mevkuf kalacak değildir. Isnadolunan ihrak bir fiildir. Bu da acaba bir cürüm müdür Değil midir? Şayet cürüm değilse bu adamın ademi-mesuliyetine karar verilecek. Binaenaleyh beraet ettirilecek. Fakat affolunacak bir şey yoktur. Beraet ettiği takdirde şüphesiz affa lüzum kalmıyacak.

RAGİB B. (Kütahya) — Yalnız bir şey soracağım. Ali Fuat Paşanın emriyle yaptığı mahkemece tahakkuk ediyor mu?

ŞEVKET B. — Evet...

FEYZİ Ef. (Malatya) — Bu adam hizmeti vataniyeden dolayı Fuad Paşanın emriyle gitmiş. Hizmeti vataniyesini ifa etmiş demektir. Böyle ifayı vazife eden bir adamı mahkûm etmek doğru değildir, caiz değildir. Evvelâ mümileyhin bilâ tevki, yani mahpus olmadan muhakemesine bakılmak lâzımdır.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Encümeni Adliye mazbatasında imzam olup olmadığını bilmiyorum. Fakat müsaadenizle; bu bir cürüm müdür, değil midir meselesi mevzu bahis oldu; o noktadan bahsedeceğim. Cürüm; işlenmesi veya işlenmemesi kanunen nehy edilmiş olan, menedilmiş olan şeydir. Filân adamın askere gelmediği için evini yakmak hususunda Devleti Aliyede bir kanun yoktur. Mesele: Ev yakmak itibariyle bir cürümdür. Fakat düşünmeli ki, bu cürüm niçin irtikâp edil-

miştir? Meclisi Âlinin şurada toplanmasını temin içindir. Binaenaleyh işi uzatmak doğru değildir ve bu adamı tevkifhanede süründürmek de mâna yoktur. Meclisi Âli bu adam hakkında af kararı vermek mecburiyetindedir.

MAZHAR MUFİT B. (Hakkâri) — Her ikisi hakkında.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. — Evet her ikisi hakkında.

NADİR B. (İsparta) — Bu Durmuş Ağa hakkında sapk eden iddia üzerine alelûsul (İşitmiyoruz sesleri). Durmuş Ağa hakkında, ev yakmak meselesinden dolayı vukubulan iddia üzerine bir tahkikat cereyan etmiş, evrakı da alelûsul heyeti ithamiyeye gitmiş ve bu adam cinayetle itham edilmiş... Fakat kendisi bulunamadığından dolayı, gıyaben de mahkûm olmuş... Şimdi mevkuf olduğuna nazaran bunun hakkında gıyaben sâdır olan hüküm keenlemeyekündür. Binaenaleyh vicahen ve alelacele muhakemesine bakılır ve mesele hakikatı vehile tavazzuh eder. Encümenin mazbatası musiptir, onun tasdikını teklif ediyorum.

HACI VELİ Ef. (Eskişehir) — Efendiler, beyler: Malûmunuz; Eskişehir İngilizler tarafından muhasarada idi, kırk tane top kurulmuştu; dört tane de tayyare tepemizde uçuyordu... Fuad Paşa da İngiliz Generali ile, Kanlıpınar'da mükâlemeye gidecekti. O vakit Fuad Paşa emir verdi: Köylerde ne kadar at, araba ve insan varsa, bayırların başına dolsun dedi; İngilizlere karşı nümayiş yapmak için. Kendisinin de yüz yetmiş kadar askeri vardı, onları da yolun boyuna dizdi. Durmuş Efendinin yaktığı ev denilen bir kulübedir ve bir muhalif bekçinin kulübesidir. Bekçi köyü teşvik edip gitmeyin diyen bir bekçidir. Durmuş Efendi bu mesele de haklıdır, kendisiyle beraberiz ve bu adamın bir gün yattığına da razı değiliz. Şimdi beraet kararı verilmesini istirham ediyoruz.

MUFİT Ef. (Kırşehir) — Efendim, bu mesele hakkında Encümenimiz dârudır müzakereatta bulundu. Nasılsa ve yanlışlıkla evvelce mahkeme, bu meseleyi bir cürüm addiyle muhakemeye başlamış ve bir hükümle bunları gıyaben mahkûm etmiş. Halbuki bu mesele; biliyorsunuz ki, bu milletin hayatını, istiklâlini temin etmek hususunda ve milleti umumi bir surette ve bir kütlei muazzama halinde, karşımızda kıyam eden İngilizlere karşı göstermek için veri-

len emirlere muhalefet ederek itaat etmeyenleri «Zararı âmmı defî için, zararı has ihtiyar olunur» kaidei fıkhahasına istinaden yaptırılmış bir meseledir. Fakat biz mahkemelerimizin de istiklâlini nazarı dikkate alarak Encümen'de düşündük ve bu mesele hakkında dedik ki: Eğer Heyeti Celile buna bir cürüm demiyecek olursa; ortada takibedilecek bir mesele kalmaz. Fakat Encümen; Heyeti Muhtereme bunu affederse, mahkemenin şekli itibariyle istiklâline dokunur noktai nazarından düşünerek bu meselenin bir cürüm olmadığı Heyeti Vekilece nazarı dikkate alınmak üzere, Heyeti Vekileye havale edilmesini tasvip ettik... Şimdi mesele tavazzuh ediyor. Ali Fuad Paşa gibi bir fedakârın; İngilizlere karşı toplamak istediği ahalinin içerisine; işi anlamıyarak ve bilmiyerek girmeyin bâzı adamları bu işe sokmak için yapılmış ufacık bir zarardır ve bu zarar her zaman telâfi olunabilir. Binaenaleyh selâmeti memleket ve millet namına, bunun bir cürüm addedilmeyerek takibattan vazgeçilmesi emrini Heyeti Celile verebilir. (Alkışlar) (Muvafık sesleri).

HAYDAR B. (Kütahya) — Efendiler: Biliyorsunuz ki, esbabı maafiyet; şahsi ve fiilî olmak üzere iki kısımdır. Esbabı maafiyet; saba-vet, cinnet, mecburiyet ve esbabı muhaffefi aklıye, müdafaai meşrua ve mercii resmisinden sâdır olmuş olan emir üzerine ika edilen cürümdür. Durmuş Ağanın ika etmiş olduğu fiil; âmirinden sâdır olan emir üzerine ika edildiği için esasen nazarı kanunda muaftır ve burada müzakereye lüzum yoktur. (Müzakere kâfi, reye sesleri).

REİS — Efendim, müzakerenin kifayetine dair takiriler var.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir, affını reye vaz'ettirmenizi teklif eyleriz.

İçel
Şevki

Ergani
Sırrı

Riyaseti Celileye

Fedakârlıklarına ve vatanperverliklerine kanaat hâsıl olan Mustafa ve Durmuş'un efalînin esbabı muafiyetten addedilmesini teklif ederim.

Bitlis

Yusuf Ziya

Riyaseti Celileye

Cürmün mercii tâyin ve tetkiki mehakimi nizamiyeye ait olduğuna ve binnetice Meclisi Âlice mazharı af olmak imkânı da mevcut bulunduğuna mebni encümen mazbatasının muvafık olduğunu arz ve teklif eylerim.

Muş
Abdülgani

MÜFİT Ef. (Kırşehir) — Takrir hakkında söz söyleyeceğim, müsaade buyurunuz.

REİS — Hangi takrir hakkında?

MÜFİT Ef. — Mücrim addolunduğundan affedilmemesine dair olan takrir hakkında söyleyeceğim.

Efendim, malûmu âlileri af, irtikâbolunan bir fiilin, kanunen memnu olması bir cürüm teşkil eder. Verilen izahata ve Heyeti Celilece hâsıl olan kanaate binaen bu cürüm, kanun nazarında cürüm addedilmiyerek, bu adamın işlediği işten dolayı mesul edilmemesine taraftardır. Binaenaleyh bunun ademi mesuliyetine karar verilsin...

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim, yalnız bir ciheti düşünmeli ki, vâkı olmuş bir zarar da vardır. Onun da izalesi lâzımdır. Meclisi Âli bunların affına karar verirse zararın da tazmini lâzımgelir. (Ret, ret sesleri). (Gürültüler).

REİS — Efendim, muvafık görürseniz müzakerenin kifayetini reye koyayım : Müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar. Müzakerenin kifayeti kabul oldu.

FEYZİ Ef. (Malatya) — Efendim, evvelâ af teklifini okuyun.

REİS — Efendim, evvelâ af teklifini reye koyacağım.

Riyaseti Celileye

Mercii resmîsinden sâdır olan emir üzerine ika edilen ceraim, kanunen muaf olduğundan

Mustafa ve Durmuş ağaların temadîi mevku-fiyetlerine mahal kalmamak üzere affını teklif ederim.

Kütahya
Haydar

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Burada bir kişiden bahsediliyor. Mazbatada iki kişi var.

REİS — Her ikisi hakkında da..

Bu takriri kabul edenler ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Sonra, zararın tazminine dair bir takrir vardır :

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine
Durmuş ve Mustafa ağaların hizmeti vatanîye uğrunda icra eyledikleri hareketten mütevellit zararı maddinin dahi tazmininin tahtı karara alınmasını teklif ederim.

Erzurum
Hüseyin Avni

(Ret, ret sadaları).

REİS — Takriri kabul edenler ellerini kaldırsınlar. Kabul edilmedi.

6. — *Erzurum Mebusu Hüseyin Avni Beyin, askerî levazım idarelerinin lâğvı hakkında teklifi kanunisi ve Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası (2/194)*

REİS — Erzurum Mebusu Hüseyin Avni Beyin, askerî levazım idarelerinin lâğvı hakkındaki teklifinin reddine dair Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası var.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Teklifi mi geri alıyorum efendim.

REİS — Teklif, sahibi tarafından geri alınıyor, o halde mazbatanın okunmasına lüzum kalmadı.

On dakika teneffüs..

Kapanma saati : 3,30

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 4,40 sonra

REİS — Reisisani Doktor Adnan Beyefendi

KÂTİP — Ziya Hurgit B. (Lâzistan)

REİS — Celseyi açıyorum.

3. — *Konya Mebusu Vehbi Efendi ile arkadaşlarının, cephede harb devam ederken kahvelerdeki oyunlarla gayriahlâki tiyatro ve sair lûbiyatın devamı caiz olmadığından menedilmelerine dair takriri*

REİS — Bir takrir vardır. Konya Mebusu Vehbi Efendi ile rüfekası tarafından verilmiştir.

Riyaseti Celileye

Cephelerde muhterem mücahitlerimizin her türlü fedakârlıklara katlanarak düşmanla çarpıştığı, memleketimizin en mühim ve hayati dakikalar yaşadığı şu zamanda olsun bütün efradı Müslimenin daha vakur ve sakin bir hayat geçirmeleri, Dergâhı Ulûhiyetten istidayı zafer ve nusret eylemeleri lâzimededen iken güya hiçbir şey olmuyormuş gibi bâzı zevatı gafilenin kahvehanelerde mütemadiyen oyun oynamakta oldukları teessüfle görülmekte ve bu hal erbabı imanı ağlatmakta ve şurada burada gizlice işret etmek ve kumar oynamak gibi fenalıklar da yapıldığı gibi, gayriahlâki tiyatroların dahi hâlâ devam etmekte bulunduğu iştirilmekte olduğundan sırf âdabı umumiyenin ve ciddiyeti milliyemizin muhafazası

için hiç olmazsa şu zamanda Heyeti Vekilece ittihazi tedabir edilmesini rica eder ve şu takririmizin badettasvip Heyeti Vekileye tevdiine karar itasını teklif eyleriz.

27. III. 1337

Konya	Karesi	İstanbul
Vehbi	Basri	Hüseyin Hüsnu

REİS — Tasvip buyuruluyor değil mi efendim? (Evet sesleri). Heyeti Vekileye gönderiyoruz.

VEHBI Ef. (Konya) — Reis Bey, Heyeti Vekileye gönderip de Heyeti Vekilenin içtimanda tahtı karara alınacaksa haftalar geçer. Binaenaleyh müstacelen karar itasını teklif ederim.

REİS — Şimdi Heyeti Vekileye göndeririz, o da Dahiliyeye gönderir değil mi efendim?

MÜFİT Ef. (Kırşehir) — Reis Bey, bunun her tarafa tamimini istirham ediyorum.

ALİ RIZA Ef. (Batum) — Hattâ müracaat da eden vardır.

REİS — Onu da ilâve ederiz.

HACI AHMET B. (Muş) — Âdabı İslâmiyeye muhalif olarak yapılan bu şeylerin daima alesseviye memnu olması lâzımdır.

8. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Gümüşane Mebusu Hasan Fehmi Beyin, ziynet eşyasının men'i dühulü hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha ve İktisat ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları (2/137) ve Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin, ziynet eşyasından İthalât Resmi alınması hakkında teklifi kanunisi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (2/199)*

REİS — Ziynet Eşyasının Men'i Dühulü hakkındaki Kanunun mabadına devam edeceğiz.

REİS — 315 nci numarayı okuyunuz.

315 nci fasıl : Âdi yapağı ve âdi keçi kılı :

Evvelâ — Ham, kirli

Saniyen — Yıkanmış

Salisen — Taranmış ve boyanmış

Rabian — Boyanmış ve her nevi.

REİS — İtiraz eden var mı? ((Yok sesleri). Kabul edildi.

316 nci fasıl : Tiftik, alpak, merinos, lamaveviguni tesmiye olunur hayvanat yünleriyle keçi tüyü ve deve tüyü :

Evvelâ — Ham, kirli

Saniyen — Yıkanmış

Salisen — Taranmış ve boyanmış

Rabian — Boyanmış her nevi.

REİS — İtiraz eden var mı? ((Yok sesleri).

Kabul edildi.

324 neü fasıl : Şal ve kuşak :

Evvelâ — Asıl Hint şalı

Saniyen — Sair şallar ve şaldan ve sair mensucattan mamul bohça ve kuşak ve omuz atkıları (yün dantelâ ve tül den olmyanlar)

Salisen — Bunların ipekten gayrı sair lifî mevat ile mahlût olanları.

REİS — İtiraz eden var mı? (Hayır sesleri).

Kabul olundu.

327 nei fasıl : Sâfi yün ve ipekten gayrı sair mevaddı lifiye ile mahlût halı

Evvelâ — Şark halısı

Saniyen — Şark kilimleri örme

Salisen — Sair kilimler

Rabian — Frenk halısı

Hamisen — Türk ve Şark halıları taklidi

Sadisen — Goblen halısı

HÜSEYİN AVNÎ B. (Erzurum) — Efendim, Bâzi eşya vardır ki, bunun ithali memnudur. Her halde İran'dan çıkacak halılar mutlaka Türkiye'den geçecektir. Bu transit hakkında bir karar ittihazını teklif ediyorum.

HASAN FEHMÎ B. (Gümüşane) — Malûmu âlileri bu kanun, gümrüklerde muamele gören eşyaya aittir. Transit usuliyile İran'dan ve sair Şark memleketlerinden gelip memleketimiz dâhilinden geçen eşya, eşyayı memnua dahi olsa; çünkü onlar yalnız transit suretiyle olduğundan onlar hakkında ayrı bir surette kaide mevcuttur. Yalnız Müruriye Resmi alınır. Memleketimize ithal edilmiş eşya gibi bu kanuna tâbi değildir.

EMİN B. (Eskişehir) — Zannediyorum İran halıları Türkiye'de ticarete dâhil değildir dediler. Bugün İstanbul'da Osmanlı tebaası, Türk mağazaları İran halılarını alıp Amerika'ya Almanya'ya ve saireye satıp büyük istifadeler temin ediyorlar. Bu istifadeden vazgeçiyor muyuz?

HASAN FEHMÎ B. (Gümüşane) — İzah edeyim efendim. Memleketimizde sanayi en mühimmi halıcılıktır. Anadolu'da sanat olarak yalnız halıcılık gösterilir. Başlı başına halıcılık yüzünden Anadolu'ya giren para her halde

mühim bir paradır. İran halılarının veya frenk halılarının, Şark halılarının, memleketimize ithalini tecviz ettiğimiz gün sanayi dâhiliyemiz sureti katiyede inkiraza mahkûmdur. Çünkü Harbi umumiden evvel başlıca halı çıkaran mahallerde - mebusları pekâlâ bilirler - halı tezgâhlarımızda işliyen sanatkârların kız çocuklarına altmış para ve en iyi ustalara beş kuruş kadar yevmiye veriliyordu. Halbuki İran'da efendiler, bizim verdiğimiz yevmiyenin dörtte biri nispetinde yevmiye ile amele istihdamı mümkündür. Bugün dahi İran halı tezgâhlarında işliyen amelenin, Anadolu'da işliyen ameleye verilen ücretin dörtte biriyle istihdamı mümkündür. Bunun için İran halılarının dühulünü serbest bıraktığımız takdirde Anadolu halıları sureti katiyede onlarla rekabet edemez, revaç bulamaz ve terakkisini de temin edemez.

Yalnız Emin Bey ticaretten bahsettiler ve bu bir transit muamelâttır. dediler. İstanbul tüccarı veyahut ticaretgâh iskelelerde bulunan tüccarlar bu halıları transit suretiyle alıp Avrupa'ya devretmekte serbesttir. Onlar transite tâbidir. Memalikimize ithal edilecek mamulâtan değildir. O yalnız transit muamelesi görür geçer. Eğer İran halılarının memleketimize ithalini serbest bir surette bırakırsanız halı sanayimiz günden güne düşecektir. Sonra muhtaç olduğumuz ve bize ehemmiyetli bir fayda temin eden bu sanata karşı doğru bir şey yapmış olmazsınız.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Efendim, Emin Bey dediler ki; bizim İstanbul'da birçok tacirlerimiz vardır, halı ticareti ederler, İran halılarının ithalini menetmek bizim ticaretimize sekte iras eder. Hayır böyle değildir. Evet İstanbul'da birkaç mağaza tanırım. İran halıları ile iştigal eder. Bunlar İran halısı alır satar. Fakat böyle üç beş ticarethanenin ticaretine sekte vermemek için İran halılarının memleketimize girmesine müsaade etmemeliyiz. Çünkü Hasan Beyin buyurdıkları gibi, memleketimiz evvelâ halıcı memleketidir. Bunun bâzi sahalarda yaptığı tahribatı size söylüyeyim efendiler. Erzurum'da Erzurumlulara sordum. Hangi eve gittimse İran halısı. Yahu sizin buralarda halı dokunmaz mı? Yapağı ve yünün en güzeli çıkıyor. İhtiyarın biri dedi ki: Oğlum vaktiyle dokunurdu. Yavaş yavaş bu sanat buradan kalktı. Bendeniz Trabzon'da, Erzurum'da, her

tarafıta İran halısı, İran kilimi, İran cicimlerinden başka bir şey görmedim, yoktur efendim. Sanayii mahalliye inkiraza uğramış. Onun yerini İran halısı tutmuş. Boyaları daha sabit, dokumaları daha iyi olan İran halıları onun yerini tutmuş. Bizim sanayi oralarda tamamiyle mahvolmuştur. Eğer biz İran halılarını bırakmayacak ve Ticaret tarikiyle girmemesini temin edecek olursak oralarda sanayii mahalliye yeniden ihya edilecektir. Yoksa transit tarikiyle istediği kadar gelsin, gitsin, onun bir zararı yoktur. Biz burada İran halısının karşısında rekabeti muhafaza edemiyoruz. Çarşıya çıkınız da bakınız. ufak bir İran halısına verilen para nerede, bizim sanayii dâhiliyeden olan halılara verilen para nerededir. Biz İran halısının katiyen memleketimize ithalini menetmedikçe, memleketimizin yegâne sanatı olan halıcılığın revacını temin edemeyiz.

REİS — Başka söz istiyen var mı? (Kabul sesleri). Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edildi.

HASAN FEHMÎ B. (Gümüşane) — 339 neu fasla geçmeden evvel sırasıyla arz edeyim. 328 nei fasıl burada unutulmuştur. Okuyayım da Heyeti Celileniz takdir buyurursunuz.

328 nei fasıl : Yün ve ipekten gayri sair lifi mevat ile mahlûtan imal olunan dantelâ ve dantelâ tûlden şerit ve bohça ve omuz atkısı ve saire.

Bunun pamuğunu ve ipliğini menettiğimiz gibi yünden gayri sair mevat ile mamul olan ve dantelâ, kol ve omuz atkısı gibi bu ince sanayii de menetmemiz icab ediyor. Bu ince eşyayı bu fasla ithal etmekteğimiz lâzımgelıyor. Çünkü pamuğunu, ipliğini menettik, bunu da menetmemiz iktiza ediyor. (Muvafık sesleri). Binaenaleyh, Heyeti Celileniz tensip buyurursanız... (Muvafık, muvafık sesleri).

REİS — İtiraz var mı? efendim?

NUSRET Ef. (Erzurum) — Halıya ihtiyaç fazladır. Acaba dâhilde yapılan halılar ihtiyaca kâfi midir, değil midir?

HASAN FEHMÎ B. (Gümüşane) — Anadolu'nun çıkardığı halılar - Gerçi o fasıl geçmiş tir - Anadolu'da yaşayan insanların on misline kâfidir. (328 nei fasıl tekrar okundu).

REİS — İtiraz eden yok, kabul edildi.

339 neu fasıl : Erkek ve kadın ve çocuk için

hazır elbise ve mensucattan dikilen sair terzi ve kadın terzi mamulâtı.

Evvelâ — Pamuktan, ketenden, ramiden,

Saniyen — Pamuk kadifeden,

Salisen — Sâfi yün veya ipekten gayri mevaddı saire ile karşık olanlar,

Rabian — Sâfi ipek veya sair mevaddı saire ile karışık olanlar,

Hamisen — Safi ipek veya sair mevaddı lifiye ile mahlût kadifeden,

Sadisen — Müstamel elbise,

HASAN FEHMÎ B. (Gümüşane) — Efendim, Arz edeyim, Heyeti Celilenize. Bu moda eşyasıdır. Bu sırf sanat itibariyle Avrupa'dan memleketimize girer. Gayet mühim bir miktarda paramızı götürür.

ZAMİR B. (Adana) — Efendim, İpekten ve yünden yapılmış (bülüzler) vardır ki, bunlar gayet fenadır. Bendeniz bunun ilâvesini teklif ederim.

REİS — Zamir Beyin teklifini kabul ediyormusunuz? Kabul edildi.

HÜSEYİN AVNÎ B. (Erzurum) — Memleketimizde buna ihtiyaç yoktur. Halbuki Müdafaa-i Milliye müstamel elbise celbediyor. Hasan Bey izah etsin.

HASAN FEHMÎ B. — Müstamel elbise sırf ordu için mubayaa ediliyor

HÜSEYİN AVNÎ B. (Erzurum) — Lüzum olur, mubayaa edilir. Bunun için Hasan Beyin mütalâası doğrudur. Hasan Beyin mütalâası; müstamel elbiseye Hükümet lüzum görürse müsaade etsin. Onun takdirini Hükümete bırakalım. Alehtlâk bunları çıkarırsak bütün Avrupa'nın müstamel elbiseleri memleketimize dolar. Halbuki sıhhatimiz için muvafık değildir, fakat ordu için bu lâzımdır. Bir kayıt dermeyer edelim. Eğer tensip buyurursanız bunu lâyihai kanuniyeye ilâve edelim. Yalnız asker meselesi değil, bütün ahalimizi de düşünmeli. Bizim fıkara ahalimiz bundan istifade ediyor efendim. Avrupalılar moda geçer geçmez çıkarıyor, müceddet elbisedir. Memleketimizin çok ihtiyacı vardır efendim, bu daima geliyor.

HASAN FEHMÎ B. (Gümüşane) — Şunu da arz edeyim ki : Alelûmum müstamel elbiselerin memlekete men'i duhulünü bundan birkaç sene evvel Sıhhiye Müdüriyeti Umumiyesi düşünmüş. Bundan birçok emrazı müstevliye geliyor ve bunlar muntazam etüv makinelerinden geç-

miyordu. Fakat bu memnuiyet vaz'edileceği esnada Harbi Umumi zuhur etti. İhtiyaç arttı memnuiyet vaz'edilemedi. Esasen efradı ahali için müstamel elbisenin men'i lâzımdır ve ehemdir. Yalnız ordu için bir kaydi istisnai lâzımdır. Çünkü ordunun kiler etüv makinesinden geçer ve ihtiyaç kalmaz.

MALİYE VEKİLİ FERİT B. (İstanbul) — Efendim, malûmu âliniz elbiseye ihtiyaç bir zarurettir. Fakat hıfzıssıhha noktai nazarından müstesna. Müstamel elbisenin ithali muzırdır. Lâkin askerimizin ihtiyacından dolayı ithal edilmiştir. Fakat zannederim ki, bu ihtiyaç lehülhamt izale edilmiş addedilebilir. Bundan böyle ihtiyacımız yok zannediyorum. Tabii Müdafaai Milliye Vekili bu meseleyi daha iyi bilir. Yalnız hazır elbise meselesi var. Zannediyorum ki, ben de kendilerinden aldığım malûmattan anlıyorum ki; hazır yapılmış müstahzar elbiselerden büyük istoklara Müdafaai Milliye'nin ihtiyacı vardır. Müzakere esnasında orduya muktazi elbisenin kısmen hariçten, kısmen dâhilden tedariki takarrür etmiştir. Zannediyorum ki, hazır elbisenin men'i ithalini tamamen kabul buyuracak olursanız bu hususta bir kayıt koymaklığınız icabeder efendiler.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Heyeti Vekilenin bir teklifi kanunisi var, şimdi bununla tenakuz teşkil ediyor.

MALİYE VEKİLİ FERİT B. (Devamla) — Heyeti Vekilenin arzusu bir kanun şeklinde Heyeti Celilenize takdim edilmiştir. Orada da yine bunun kabiliyeti tatbikiyesi nazarı itibara alınmıştır ve mevcutların muhafazası hususî kabul edilmiştir. Halbuki askerimizin ilbası meselesi bambaşka bir meseledir. Askerlerin hepsini birden giydirmek meselesini şüphesizdir ki, her şeyden evvel tercih ederek kabul etmemiz lâzımdır. Zaten bir cihet daha vardır : Bu hazır elbise meselesinde hazır elbise yerine kumaş getirtirsek o kumaşları kim diyecek? Bir kere iyi düşünecek olursak ve bahusus umuma ait bulunan hazır elbiselerin kimlerin diktiklerini nazarı-dikkatte bulunduracak olursanız bu hususta şey olmaklığımız lâzımgelmez.

HÜSEYİN AVNİ B. — Müsaade buyurunuz. İhtiyaç kalmamıştır diyorsunuz.

MALİYE VEKİLİ FERİT B. — Hazır elbise diyorum.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Birçok elbise sipariş edilmiş. Vapurlara irkâp edilmiş (Gayri müstamel sesleri).

MALİYE VEKİLİ FERİT B. — Müstamel elbise... Onu arz ettim. Müdafaai Milliye Vekili reikim daha iyi bilir. Gelecek mi, gelmiyecek mi? Zannederim hazır gayrimüstamel elbise üzerinde siparişler mevcuttur. Bunların girmesi de zaruridir. Memlekette yaptırıp diktirmekten ise bunu almak daha ucuz olur ve bütçemizde mevzu olan bir kısımda ancak bu hesaplar nazarı itibara alınarak terhis edilmiş orduların elbisesiyle yirmi liraya bilfarz askerin ilbası kabil oluyor. Memleketimizde yapıldığı takdirde kırk beş liraya yapılıyor. Hesabı bunun yapılmıştır. Bunu nazarı itibara alarak Bütçe Encümeni nısıf miktarda para koymuştur. Binaenaleyh böyle hazır elbisenin girmesine de zannederseniz ihtiyaç vardır. arzu ederseniz Müdafaai Milliye Vekilinden daha iyi izahat alırsınız. (Muvafık sesleri).

MEHMET ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahip) — Burada kaydi itiraziye hacet yok. Ketenden, ipekten, pamuktan mamul her nevi eşya, kadın, kız çocuklarına mahsus elbise diyor. Şu halde askeriyeğe ait bir şey yoktur.

MALİYE VEKİLİ FERİT B. — 339 neu maddede erkek de vardır. Erkekleri istisna edecek olursanız o halde yalnız kadınlar hakkında memnuiyeti koymuş olursunuz.

HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Orduya lâzım olacak elbise, müceddeden olsun, müstamel olsun, bunun için bendeniz de münasip görüyorum, bir kayıt vaz'edelim. Lüzumu olursa istimal ederler. İstisnaiyet, ordu için gelecek ve konturatoya tâbi olacak elbiselere ait olacaktır. Bunlar yine Gümrük resmi vermek suretiyle ithal edilmiş bulunacaktır. Bir kaydi istisnai ilâvesine bendeniz muvafakat ediyorum. Ordu hesabına celbedilecek hazır elbise ve eşya kaydi olmalıdır.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim, tedabiri sıhhiye ise ikisinde de caridir. Biz diyoruz ki, ahalimiz daha ziyade bu ihtiyaç karşısındadır, binaenaleyh tedabiri sıhhiye ittihaz edilecek ise ikisinin de mecburi olması lâzımdır. mutlak olarak müstamel elbiseleri halî üzere bırakalım.

REİS — Efendim orduya lâzım olan müstamel ve müceddet olan hazır elbisenin istisnasını

kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Fasil orduyu istisna etmek suretiyle kabul edildi.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Benim fikrimi de reye koyunuz.

REİS — Asker için istisna kabul edildi. efendim.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Bendenizin teklifim umumidir. Evvelâ umumiye reye vaz'etmeli, ondan sonra hususuyi.

REİS — Siz umumi istisnayı teklif ediyorsunuz.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Evet efendim.

REİS — Şimdi Hüseyin Avni Beyin teklifini reye koyalım. Ne kadar müstamel ve hazır elbise varsa bunların men'i ithalini istisna etmek istiyor. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmedi.

341 nci fasıl : Korsa.

Evvelâ — Sâfi ipekten veya sair lifi mevât ile mahlût olanlar.

Saniyen — Saireden.

MALİYE VEKİLİ FERİT B. — Yalnız ipekleri istisna ediyor.

HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Müsade buyurulur mu efendim? Korsalar maddesinde yalnız ipekleri men ediyoruz çünkü pamuktan olanlar bir ihtiyacı sıhhidir. Onları eczaneler getirtmek mecburiyetindedir. Madde de o suretle yazılmış. Yalnız ipekleri men ediyoruz. Tashih edilecektir.

DOKTOR FUAT B. (Bolu) — Efendiler, hakikaten korsaların bir kısmı bâzı hastalıkların tedavisi için kullanılır. Bunlar ilâçlar meyanında geldiği için istisnası lâzımdır. Yalnız ipekten mamûl olmıyan sūs korsalarımız da vardır. Bunlar kadımlarımıza pek fena tesir yapıyor. Bendeniz alelûmum tababette kullanılanlardan maadasının men'i ithalini teklif ederim.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Fuat Bey biraz sıhhi kısmına ait izahat vermediniz.

DOKTOR FUAT B. (Bolu) — Bunun mazarratını herkes bilir, icabederse söyleyeyim. (İstemez sesleri).

REİS — Doktor Fuat Bey; yalnız mualece meyanında gelen korsalardan maada bilûmum ipekten ve pamuktan mamûl korsaların men'i ithalini teklif ediyor. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edildi. (Tababette kullanılan-

lar müstesna sesleri) O müstesnadır efendim.

347 nci fasıl : Yapma çiçek ve meyve yaprak (Yapma çiçek ve yapraklardan mamûl gelenk ve emsali dâhildir.) Mensûcattan mamûl ve mevaddı saire ile mürettep ve gayri mürettep olanlar.

MALİYE VEKİLİ FERİT B. — Müsade buyurur musunuz Reis Bey? Ondandır evvel 343 nci fasıl vardır. Fes, püskül, külâh. Bunu ne yapacaksınız efendiler? (Giyeceğiz sesleri). Efendim, bu mesele de geçenlerde mevzuubahis olmuştu. Binaenaleyh mütalâai âlinizi almak isterim.

343 nci fasıl : Fes (püsküllü ve püskülsüz) ve bundan Acem kalpağı (külâh)

MALİYE VEKİLİ FERİT B. — Efendim, bunlar Avrupa'da yapılıyor. Fevkalâde fahiş bir fiyat ile memleketimize geliyor. Halbuki memleketimizde başımızda serpuş olarak kullanılacak çok şeyler vardır. Onun için hepsini men edelim.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Efendiler, geçenlerde arz ettiğim veçhile, fes yüzünden Memaliki Osmaniyeden harice çıkan paramın miktarı pek yükseklere baliğ oluyor. Halbuki fes, bugünkü fiiliyatımızla da sabit olduğu üzere, millet tarafından ittifak ile kabul edilmiş bir serpuşu millî değildir. Muhtelif ve müte-nevvi eşkâl altında kalmak suretiyle gayrimuttarrit bir şey içinde bulunuyoruz. Geçen günkü müzakeremizde püskül belâsından lehül-hamd kurtulduk. Senelerden beri faydasız püsküllü sallıyan feslerin dahi men'i mantiki bir neticedir. Binaenaleyh fesi Memaliki Osmaniyeye sokmıyalım. Yalnız bunun yerine hangi bir serpuşu millî kabul edecek isek onu ayrıca münakaşa eder ve serpuşu millî olarak kabul edebiliriz. Meselâ bence basit ve sade bir hayat içinde bulunmamız lüzumuna binaen keçe külâh giymek daha muvafık bir şeydir. (Handeler).

Sonra efendiler, bu vesile ile bir şeye nazarı dikkatinizi celbetmek istiyorum. Püsküllü fesi attıktan sonra fesin altında diğer bir şey daha geliyor. Kıravat; zannederim ki bu da zaittir. Bunu da kaldıralım. (Gürültüler).

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Efendim, dünyada bizim kadar serpuş değiştiren bir millet yoktur. Orta - Asya'da koyun derisinden mamul bir şey giyilir ve biz de koyun derisin-

den mamul bir şey giyiyorduk. Onu terkettik. Arakiye namı verilen bir şey kabul ettik. Onun üzerine sarık sardık. Sonra yünden külâhlar üzerine börekler sardık. Yani eski dedelerimizin mezarında gördüğümüz börekleri giydik. Ondan sonra Tanzimat zamanında Sultan Mahmudu Adlî (Allah rahmet eylesin) fetvasını da alarak şemsisiper denilen bir nevi fesimsi şey giydi. Aynanın karşısına geçti. Bir parça yakışmıştı. Bir de fes giydi, Ada Rumlarından alınan fesi; o biraz daha iyi yakıştı. O vakitki fesler şimdiki gibi değil idi. Şimdiki fesler daha iyi yakışıyor. Halbuki Sultan Mahmut zamanındaki fesler kulaklara kadar inerdi. Abdülâziz devrinden, o vakitten kalmış adamlar bilirler. İşte fesi bu suretle Sultan Mahmudu Adlî kabul etti. Babalarımızın mezarlarında gördüğümüz sarığını yırttı. Bir zaman geldi ki İstanbul'da püskül zaıttir dediler, bir püskülsüzler cemiyeti zuhur etti. Bunlar püskülü atırlar. Bu gibi şeyler tuhaftır. Bu gibi âdetleri yıkmak için cepheden hücum etmiyelim. Bakın şimdi Mecliste hiç gürültü oldu mu? Püskülü ortadan kaldırdık, kimse bir şey demedi, halbuki İstanbul'da kıyametler koptu. Püskülsüz fes giydi diye muallim olanlar muallimliğinden, memur olanlar memuriyetinden kovulmuştur. Bugün de fesi atarız. Yerine belki başka bir şey kabul ederiz. Fakat resmen kabul etmiyelim. Resmen kabul edersek karşısında muhalefet görürüz. Yavaş yavaş kuzu derisine doğru ricat ediyoruz. Kuzu derisinden başlıyoruz. Böylelikle yine Orta - Asya'nın kuzu derisini alacağız.

HÜSEYİN AVNÎ B. (Erzurum) — Efendim, arkadaşlarım meseleyi izah ettiler. Yalnız, bendeniz de şunu arz edeceğim: Düşününüz ki Türkiye, de on milyon halk fes giyiyorsa ve fesin tanesi beş liraya olduğuna nazaran senede elli milyon lira Avrupa'ya gidiyor. Bunu nazarı dikkate alarak iyi düşününüz. Bu ve emsali gibi şeyler hiçbir ihtiyacı mübrem değildir. Başımızı açtığımız zaman elimizle bile kapatabiliriz. Bunun imkânı vardır. Kalpağımız da var. Şimdi külâh meselesi de mevzuubahisti. Sakın İran külâhı anlaşılmasın. Askerlerimiz de bir zamanlar fes giyiyorlardı. Dün bir şey yaptılar, giydiler, biz de her halde başı açık gezmeyiz. Bir şey buluruz. Her şey ihtiyaçtan do-

ğar. Biz o zaman çaresini buluruz.

ABDÜLKADİR KEMALÎ B. (Kastamonu) — Efendim, bendenizin söylemek istediğimi Avni Bey söylediler.

REİS — Efendim, şimdi Maliye Vekili Beyefendinin bir teklifi vardır. Gümrük Tarifesindeki fes maddesinin de men'i ithalini teklif ettiler. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Ekseriyeti azime ile kabul edildi.

347 nci fasıl: Yapma çiçek ve meyva ve yaparak (yapma çiçek ve yapraklardan mamul çelenk ve emsali dâhildir) mensucattan mamul mevaddı saire ile mürettep ve gayrimürettep olanlar.

REİS — İtiraz eden yok. Kabul edildi efendim.

348 nci fasıl: Her nevi şemsiye

Evvelâ — Kumaşı sâfi ipek veya sair lifi mevât ile mahlûtan mamul veya dantelâ ile donatılmış veya işlemeli olanlar.

HASAN FEHMÎ B. (Gümüşane) — Efendim, şemsiye faslında yalnız ipek denilecek.

REİS — Efendim, maddeye itiraz eden yok. Kabul edilmiştir efendim.

MALİYE VEKİLİ FERİT B. — Bir söz müsaade buyurur musunuz efendim? Efendim, şemsiye meselesinde ipek ve mahlûtu vardır. Malûmu âliniz • ipeklisi daha çok dayanır. Bu noktai nazardan bu bir iktisat meselesidir. Binaenaleyh nazarı dikkati âlilerini celbederim. Bu cihet düşünölsün, zannederim ki şemsiyelerin meni ithalini kabul etmek doğru değildir.

HASAN FEHMÎ B. (Gümüşane) — Efendiler; Tarife Kanununda şemsiyeler dört nevidir. Yünden, ketenden, pamuktan, mahlût olandan ve sâfi ipektendir. Çok dayanan şemsiyeler yün ile ketenden mamul olanlardır. Sâfi ipekten olanlar on beş gün gider. Binaenaleyh menedilen o fasıldır, dayanmıyan, fantazi ipek şemsiyelerdir. Anadolu'ya bunlar yaraşmaz. Bunlar ancak İstanbul'da ve Beyoğlu'nda kulanılan şemsiyeler.

348 nci muaddel fasıl: Kumaşı sâfi ipekten mamul şemsiyeler.

REİS — Şimdi bu ipekli şemsiyelerin istisnasını reye koymak istiyorum. Fakat ekseriyet yok.

Perşembe günü saat 2 de içtima edilmek üzere celseyi tatil ediyorum.

